

Atmintis populiariojoje kultūroje: televizijos iššūkiai kino industrijai

Rita Repšienė

Populiarioji kultūra, kaip savito, masinio ir totalaus poveikio priemonė, nuolat verifikuojama duotybe, sietina su plačiomis ir paveikiamomis, nestabiliomis ir pažeidžiamomis auditorijomis, sunkiai įsivaizduojama (teigiama – ir ne tik materialia šio žodžio prasme) pridėtine verte ir pelnu, neįtikėtinais ateities iššūkiais, siūlo daugybę neišnaudotų galimybių formuoti, ugdyti ir puoselėti atmintį, pasitelkiant naujausias kūrybą, įtaigą ir vaizduotę skatinančias tapatybes. Televizija, išsivadavusi iš informacinės ir referatyvinės medijos vaizdinio, tapo ir savita meno forma, istorine realybe, kultūrinio paveldo dalimi. Keldama iššūkius kino industrijai, ji gebėjo pasinaudoti virtualia dabarties sklaida ir suformavo savitą kultūrinį precedentą. Televizijoje reprezentuojama populiarioji kultūra gali būti kokybiška, įdomi ir intriguojanti, tai liudija televizijos serialų „aukso amžius“ atgimimas kaip atminties, paveldo ir tradicijų įprasminimas.

Pagrindiniai žodžiai: populiarioji kultūra, atmintis, televizija, serialai, paveldas, tradicijos

- *Kaip jūs manote, ar kursite naujas Twin Peakso istorijas?*
- *Kitame gyvenime taip.*
- *O kaip šiame gyvenime?*
- *Kaip aš sakau, niekada nesakyk niekada.*

Davidas Lynchas, 2014 m. liepa

Visuotinai prieinama televizija globaliame pasaulyje patiria nemažai iššūkių, atsirandant naujoms komunikacijos galimybėms, plečiantis visa apimantiems interneto tinklams, kaip *Netflix*, ir kuriantis įvairioms alternatyvioms virtualioms sklaidos formoms. Kita vertus, prieš dvejus metus žurnalo „Valstybė“ užsakymu visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovės „Vilmorus“ atliktas tyrimas parodė, kad didžiausią įtaką visuomenės nuomonės formavimui turi televizija¹. Po dvejų metų Lietuvoje bus švenčiamas „naujos eros“ – televizijos šešiasdešimtmetis. Pasiekusi tam tikrą brandą, ši masių medijos forma galėtų puikuotis garsiais, ženkliais ir vaizduotę kaustančiais pasiekimais, turėti gausų gerbėjų būrį, žavėti išmone ir stulbinti nepakartojamumu. Tiesa, mūsų televizija neišsivaduoja iš originalios kūrybinės produkcijos beviltiško *status quo*, tebėra sukaustyta provincialumo gniaužtų ir pasmerkusi save „narciziškai“ vegetacijai. Būdamas galinga visuomenės poveikio priemone ir nepaprasta kultūros verty-

¹ Prieiga per internetą: <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/apklausa-televizija-populiari-tarp-vyresniu-bet-ji-tampa-seimos-zidiniu-gimus-vaikui-56-304639#ixzz3R4vFwkyt> [žiūrėta 2014 10 07].

bių sklaidos erdve, lietuviškas žydrasis ekranas tebėra pilkas, primityvus ir nuobodus. „Televizijos, neinvestuodamos reklamos pinigų į originalaus audiovizualinio turinio kūrimą, į serialų kokybės didinimą, elgiasi ydingai. Liūdna, bet Lietuvoje, priešingai nei visoje Europoje, televizijos nedalyvauja nei kino filmų, nei TV serialų gamyboje“², ir tai liudija tebesitęsiančią kokybiškos nacionalinės produkcijos krizę.

Pastarieji metai, pavertę televiziją sėkminga kūrybine laboratorija, stebino pasaulį ir visus televizijos serialų gerbėjus vis naujais netikėtumais. Išleidęs liepos mėnesį *blu-ray* formatu garsiausią visų laikų serialą „Twin Peaksas: visa paslaptis“ ir paskelbęs išlikusią nežinomą serialo medžiagą, Davidas Lynchas prisipažino, kad taip atskleidžia visas paslaptis, bet tolesnė ateitis dar neaiški. Ir štai rugsėjui baigiantis Luccos kino festivalyje, Italijoje, kuriame dalyvavo kaip garbės svečias, jis užsiminė, kad „Twin Peakso“ tęsinys įmanomas. „Aš visada sakiau, kad myliu besitęsiančias istorijas, myliu pasaulį ir norėčiau eiti vis giliau ir giliau į tą pasaulį, – pareiškė Davidas Lynchas. – Taigi visada yra galimybė, o jūs turite palaukti, ir pamatysite“³. Naujoji Twin Peakso istorija pradėjo suktis neįtikėtinu greičiu: socialiniame tinkle *Twitter* spalio 6 d. Davidas Lynchas pranešė, kad tai įvyks vėl ir paskelbė specialų Twin Peakso videoanonsą.

Vadinamas radikaliausiu televizijos reiškiniu, „Aukšinio gaublio“ ir radijo bei televizijos *Peabody* apdovanojimų laureatas „Twin Peaksas“ sugrįžta kaip naujas kabelinės ir satelitinės televizijos tinklo *Showtime* 2016 metų projektas, kurio kūrėjai ir prodiuseriai D. Lynchas bei Markas Frostas planuoja devynių serijų reginį, tęsdami originalias serialo tradicijas, teikdami dvidešimt penkerius metus lauktus atsakymus ir patenkindami aistringų serialo gerbėjų lūkesčius.

Kita staigmena, kurią siūlo serialo kūrėjai, bus 2015 m. rudenį išleidžiamas Marko Frosto romanas „Paslaptingi Twin Peakso gyvenimai“, kuriame bus pasakojama apie tai, kas nutiko šio miestelio gyventojams per dvidešimt penkerius metus⁴. Trečia staigmena – internetinio giganto *Netflix*, šiuo metu turinčio per 50 milijonų abonentų visame pasaulyje, kuriamas dokumentinis filmas apie kultiniu tapusį „Twin Peakso“ serialą, jo istoriją, geografiją ir atmintį.

Visuotinai pripažįstama, kad serialas „Twin Peaksas“ pradėjo televizijos aukso amžių ir atvėrė jai naujas vaizdo, pasakojimo, kokybės ir tikrovės galimybes. Twin Peakso sekėjais vadinami nauji serialai, kaip „Tikras detektyvas“ [*True Detective*] ir „Žmogžudystė“ [*The Killing*], kurio herojės portretas dabar puošia televizijos akademijos apdovanojimų *Emmys* tinklalapį ir kuri, beje, rodė ir vienas lietuviškas televizijos kanalas. Ir pristatė gana lakoniškai: „Tai itin tikroviška, niūriomis spalvomis ir slogia

² Prieiga per internetą: <http://www.veidas.lt/televizijose-bus-maziau-sokama-ir-dainuojama-bet-kokybes-reikalavimai-nedides> [žiūrėta 2014 10 07].

³ Prieiga per internetą: Lucca Film Festival: David Lynch Drops Clues for 'Twin Peaks' Sequel, <http://www.hollywoodreporter.com/news/lucca-film-festival-david-lynch-738182> [žiūrėta 2014 12 06].

⁴ Prieiga per internetą: <http://welcometotwinpeaks.com/news/the-secret-lives-of-twin-peaks-novel-mark-frost/#ixzz3L9CcazOq> [žiūrėta 2014 12 06].

atmosfera persmelkta, nepaprastai įtraukianti istorija. „Žmogžudystė“ – beprotiško pasisekimo sulaukusio danų televizijos serialo (*Forbrydelsen*) amerikietiška versija. Mistiško, pilno tamsių paslapčių, įtraukiančio serialo veiksmas vyksta Sietle, Vašingtono valstijoje, – mieste, kuriame nepaliaudamas pliaupia lietus⁵. Gal mes iš tiesų stokojame gilesnių televizinių apžvalgų, sklaidos ir reklamos šiame informacijos amžiuje?

Neturėdami profesionalių kino ir televizijos vertintojų, esame priversti tenkintis tik *7 meno dienose* rašomomis intelektualiomis Jono Ūbio apžvalgomis ir paviršutiniška, neoriginalia ir dažnai nekompetentinga pačių lietuviškų televizijų perkamą produkciją pristatančiais anonsais. Arba stebėtis britų, prancūzų, amerikiečių, lenkų, rusų kino ir televizijos tyrėjų, vertintojų ir apžvalgininkų išmone, originalumu ir akiračiu. Kaip britų nacionaliniame laikraštyje *The Independent* Sarah'os Hughes publikacijos apie televiziją, tarp jų „Geriausi TV šou, kokių jūs nesate matę“, sukuriant originalų ir intriguojantį gidą po serialų pasaulį⁶, arba dienraštyje *Guardian* nepaprastai sėkmingas ir populiarus jos *blogas* apie serialą „Sostų karai“⁷.

Kokio vertinimo galėtų sulaukti lietuviškieji serialai? Gal kaip apie mirusius arba gerai, arba nieko? Nors pažvelgus plačiau galima rasti ir su jų herojais gyvenančių, būnančių ir merdėjančių žiūrovų. „Pavyzdžiui, klausydamasis Džordanos Butkutės dainų, atpažįstu įsimylėjimo skausmą, kurį teko patirti; žiūrėdamas serialą „Moterys meluoja geriau“, susitapatinu su jaunuoliu Vaidotu, o skaitydamas internetinę spaudą, nenoriu būti tokia įžymybe, kokia yra Eugenijus Ostapenka“ (Tereškinas 2013, p. 12). Tapatindamasis ir gilindamasis į lietuviškų serialų savitumą, popkultūros tyrėjas į juos žvelgia kaip galimybę protezuoti mūsų atmintį – kuriant „nesaugų, žudantį ir kartu isteriškai idiotišką“ vyriškumą (ten pat, p. 72).

Televizijos serialai, kaip puiki komunikacijos galimybė, kuria naują kultūrinių tradicijų erdvę, leidžia kalbėti apie paveldą, jo privalumus ir mestus iššūkius. Išsivadavę iš pramoginio kanono, serialai, kaip masinės kultūros forma, padeda spęsti aktualius visuomenei klausimus, formuoti atminties horizontus ir diegti svarbias kultūrinės realijas. Kultūra nėra uždaroma „aukštojo meno“ rėmuose, „kultūra kaip *praxis*“, kaip nuolatinis kitimas, socialinis procesas, Zygmanto Baumano nuomone, kultūra privalo tęsti pokyčius, ieškoti naujų raiškos ir poveikio galimybių, atsižvelgti į reikšmingas realybės transformacijas, nors kibernetinė erdvė ir vaidina didžiulį vaidmenį, klausimai išlieka tie patys: ar kultūra gali veikti sistemą, ją koreguoti, ar ji vystysis kaip chaotiškas darinys, koks santykis tarp atskirų bendruomenių ir koks yra jos poveikis šiuolaikinio žmogaus tapatybei vartotojiškoje visuomenėje ir vertybių įvairovėje (Bauman 2012).

⁵ Prieiga per internetą: <http://www.grand.lt/tv/naujienos/6306-jau-si-menesi-per-tv3-serialas-is-rankiam-ziurovui-zmogzudyste-žiūrėta 2014 12 07>.

⁶ Prieiga per internetą: <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/tv/features/the-best-tv-shows-youve-never-seen-9553812.html> [žiūrėta 2014 11 10].

⁷ Prieiga per internetą: http://www.theguardian.com/tv-and-radio/series/game-of-thrones-episode-by-episode#=_ [žiūrėta 2014 11 10].

Populiarioji kultūra, atmintis ir aktualijos

Šiais laikais populiarioji kultūra, apimdama vis didesnius poveikio plotus, prisirišė daugybę misijų: svaiginti, vilioti, intriguoti ar bukinti, apgauti ir išganyti, duoti ar imti. Vertinant kultūros pokyčius, atsižvelgus į populiariosios kultūros diapazoną, pirmiausia buvo siūloma „sukurti būdus, kuriais būtų įmanu ištirti, ar galima populiariosios kultūros formas vertinti pagal jų pažangumo matą“, vėliau ieškoma savito populiariosios kultūros interpretavimo, sąlygojant poreikį „pergalvoti pasipriešinimo prigimtį, skirtumą tarp vidinės rezistencijos (nesvarbu – vengiančios ar produktyviosios) ir organizuoto pasipriešinimo socialiniu politiniu lygmeniu“ (Fiske 2008, p. 158). Šiuos požiūrius lėmė ilgą laiką vyravęs supratimas: populiarioji kultūra – tai menas tenkintis tuo, ką teikia kultūra, kasdienis gyvenimas, religija, papročiai, ritualai, atsiradęs iš įkvėpimo ir siekio pažvelgti į kultūrą vadovaujantis trimačiu jausmu (*the triple sense*) ir pasitelkus Johno Austino performatyvių pasisakymų (*performative utterances*) analizę, Algirdo Juliaus Greimo manipuliacijos semiotiką ir Prahos mokyklos semiologiją (Certeau, de 1984, p. 19).

Televizija, kaip klasikinis kultūros industrijos pavyzdys, kuriame įmanoma atsekti dvi lygiagrečias „pusiau automatiškas“ finansų ir kultūros, kaip „prasmių ir pramogų apyvartos“, ekonomikas, kad būtų populiarūs, „turi tenkinti gana prieštaringas reikmes“ ir apeliuoti į tai, kas bendra, neigiant socialinius skirtumus (Fiske 2008, p. 29, 31). Profanuoti populiariąją kultūrą, kas būdinga mūsų televizijai, – tai tartum pavojingi *homo ludens*, žaidžiančio žmogaus, eksperimentai su savimi ar silpnumo ir galios, pažeidžiamumo ir išlikimo, bejėgiškumo ir atjautos demonstravimas. Ar atmintis perduodama iš kartos į kartą, ar kuriama čia ir dabar?

Lietuviškų serialų realybė ir kultūrinė atmintis turi mažai ką bendro. Trumpalaikio ir beprasmių vartojimo produktai – lietuviški serialai nepretenduoja tapti nei kultūrinio paveldu, nei reikšminga populiariosios kultūros dalimi ar aktualiu masinio poveikio fenomenu. Prasmingumo klausimas sietinas tik su pačių lietuviškosios „realybės“ kūrėjų horizonto siaurumu, ribotumu ir primityvumu.

Kultūros atminties ir politikos santykiai visuomet buvo sudėtingi. Viena vertus, propaganda plėtojama, pasitelkus kultūrinę atmintį, formuojant ir kultūrinės atminties politiką. Kolektyvinė atmintis ir užmarštis formuojami populiariosios kultūros priemonėmis. Neatsitiktinai televizijos serialai, kaip veiksminga, populiarūs ir galin-ga medija, padeda spręsti svarbias socialines, politines, kultūrines problemas. Viena aktualiausių amerikiečių socialinių problemų – serijiniai žudikai, jų sekėjai ir kultū kūrėjai. Šį rudenį pasirodė ir mokslinė Drew universiteto kriminologijos profesoriaus Scotto Borno studija *Kodėl mes mylime serijinius žudikus [Why We Love Serial Killers: The Curious Appeal of the World's Most Savage Murderers]*, kurios išvalgos, vertinimai ir pasakojama „krūvinoji“ žudikų istorija turėtų pakeisti daugumos amerikiečių požiūrį į serijinius žudikus – žavėjimąsi jais ir jų garbinimą.

„Tikras detektyvas“.
Matthew McConaughey,
2014. Nuotrauka
iš filmo pl. tintojų
archyvo

Populiarioji kultūra mėgina keisti atminties stereotipus. Naujausi amerikiečių serialai „Hanibalas“ (2013), „Kultas“ [*The Following*] (2013), „Tikras detektyvas“ (2014) – ne tik puikių scenaristų, režisierių, aktorių sambūris, bet ir svarbių problemų apmąstymų, svarstymų ir sprendimų erdvė.

Plačiai kritikų pripažintas HBO amerikiečių televizijos serialas „Tikras detektyvas“, kurio scenarijų parašė Nicas Pizzolatto ir pirmąjį sezoną režisavo Cary Fukunaga (žinomas kaip keisto, tamsaus *Sin nombre* ir naujausios *Jane Eyre* ekranizacijos kūrėjas), nuo 2014 m. sausio 15 iki kovo 9 d. sukūrė aštuonias serijas, kurios buvo žiūrovų labai gerai įvertintos. Jame vaidino du puikūs „didžiojo ekrano“ aktoriai Matthew McConaughey'is ir Woody's Harrelsonas (abu prodiusavo ir pirmąjį, ir antrąjį sezoną). Jame pasakojama JAV Luizianos policijos dviejų kriminalinių nusikaltimų tyrimų detektyvų istorija, kaip jie prieš septyniolika metų medžiojo serijinį žudiką šioje valstijoje. „Paliesi tamsą, ir tamsa palies tave“ – vienas iš serialo motto. Religinis, ideologinis, socialinis pietų valstijos gyvenimas kupinas paveldo, tradicijų, prietarų ir slėpinių, kurie yra neatsiejama šio Amerikos krašto tapatumo dalis. Intelektualus, imponuojantis serialas pristato stiprias, žinančias, ką daro, siekiančias tikslo ir turinčias prioritetus asmenybes, kurios padeda pasirinkti tą kelią, kuris yra tikras. Antrasis HBO serialo sezonas jau kuriamas, jame ketinama sutelkti dėmesį į okultizmą ir viešojo transporto sistemos Kalifornijoje problemas; naujieji jo detektyvai bus Colinas Farrellas, Rachelė McAdams ir Tayloras Kistchas.

Kas svarbu šio serialo kūrėjams? Visų pirma, tai buvo neįprastumas, arba keistumas, kuris, pasak šio serialo scenarijaus kūrėjo, 38-rių metų rašytojo, neturinčio daug patirties televizijoje, parašiusio tik dvi serijas serialui „The Killing“ N. Pizzolatto, patraukė vaidinti ir du pagrindinius šio pirmojo sezono herojus. „Aš puikiai supratau ir nenorėjau, kad tai būtų tradicinis trileris. Aš žinojau, kad kai kuriuos žmones gali iš pradžių tai atbaidyti, bet tikiuosi, kad jie supras, kad ši istorija turi prasmės. Tai išties

labai meistriškai sukurtas naratyvas, labai tikslus“. Tai nėra paprasta istorija apie pasiūlymą medžioti serijinį žudiką, bet ir prakeikimo studija, ir lėtas „maloningas“ kritikas (*the slow fall from grace*) per aštuonerius įtemptus epizodus⁸.

Lietuviai pagal savižudybių skaičių pirmauja Europoje ir „lyderiauja“ pasaulyje, bet mes nesame sukūrę nė vieno kokybiško populiariosios kultūros produkto, televizijos seriale ar vaizdinės „prevencijos“. Kodėl mes neinvestuojame į mūsų ateitį? Tiesa, galime statyti Sąjūdžio sieną iš vardinių plytų, aukoti kinui, siekdami tapti lietuviškos „Tado Blindos“ legendos dalimi (nors filme net nelieka kovos už lietuvybę temas), rinkti „Lietuvos balsą“, „Lietuvos talentus“, ieškodami „naujų“ kultūrinių patirčių.

Sąsajos su laiku ir erdve

Kultūros atmintis turi glaudžias sąsajas su laiku, erdve ir vieta: geografiniu unikalumu ir įprastumu, miestais ir miesteliais, vaizdiniais ir realijomis. Begalinė televizijos auditorija skatina naujas kultūrinės komunikacijos technologijas, jai reikia naujos „meninės“ kalbos. Mitai, religijos, menai ir kultūrinės atmintys aktyviai gyvuoja kasdieniame gyvenime: ritualai, praktikos ir nostalgija praeičiai sukuria puikias galimybes atsiverti nacionalinei sąmonei ir ją ugdyti. „Įsivaizduojami maršrutai“, kaip mitiniai greitkeliai ir metanaratyvai, jų sankirtos ir ribos, kurias pavojinga peržengti, trauminės patirtys, memuarai ir kelionės praeities keliais, smurtas ir pozityvūs sprendimai, vartotojiškas požiūris į kultūros paskirtį – visa tai sąlygoja mūsų atmintį.

Kaip reprezentuojama atmintis populiariojoje kultūroje? Ar populiarumas, prieinamumas ir kuriamų vaizdų, prasmių ir reikšmių ne-reflektyvumas, ne-kriticizmas, ne-kvestionavimas leidžia manipuluoti sąmone ir sąmoningumu?

Populiariosios medijos įtakingumu dažnai viršija savo kompetencijų ribas ir kuria virtualiai kultūrai būdingą vienakryptę *online* komunikaciją, pasinaudamos naivaus pasitikėjimo prerogatyva ir nepaisydamos profesinės etikos reikalavimų. Vyraujančios nuostatos priešpriešina aukštąją ir populiariąją kultūrą, primesdamos populiariajai žemąsias konotacijas. Vartojimo kultūra, masinė kultūra, populiarioji kultūra – tai tariamas sinonimų rinkinys ar diagnostinė schema, siekianti atriboti aukštąją kultūrą nuo komercijos ir tariamo plebėjiškumo.

Įprasta formulė „populiarioji kultūra skurdina žmogų“ verčia abejoti šio teiginio pagrįstumu, nes kokybiška, vertybėmis grįsta kultūra gali atverti neįtikėtinus tradicijų, paveldo ir atminties klodus. Nors įprasta teigti, kad *populiarioji šių laikų „kultūra“* siūlo ne tik tam tikrą tapatumo įvaizdį, bet ir gyvenimo stilių kaip jau paruoštą šablono tapatumo naratyvams konstruoti“, skatindama „nuolat viską pervertinti“, galima

⁸ Prieiga per internetą: <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/tv/features/southern-discomfort--is-true-detective-starring-woody-harrelson-and-matthew-mcconaughey-the-best-us-detective-show-since-the-wire-9136919.html?origin=internalSearch> [žiūrėta 2014 12 07].

remtis Anthony Giddenso idėjomis ir teigti, kad „populiarioji ir medijų kultūra yra tas neišsemiamas kultūrinių išteklių repertuaras, kuriuo individai tiesiogiai arba netiesiogiai naudojami kurdami savąjį tapatumą“⁹. Populiarioji kultūra geba kurti įdomius ir aktualius impulsus pozityviai atminčiai formuoti.

1869 m. pasirodęs anglų poeto ir kultūros kritiko Mathew Arnoldo (1822–1888) esė rinkinys „Kultūra ir anarchija“ įvardijo kultūrą kaip tobulumą ir kaip siekinį: tik geriausias žinojimas ir mąstymas gali įgyti teisę vadinti išsaugojimo ir populiarumo vertą tikrąją kultūrą. Nepaisant Arnoldo vilčių, kad tokia tobula tikroji kultūra galėtų tapti populiaria, buvo manoma, kad šios viltys sietinos su aukštąja kultūra, kuri dažniausiai turi gana nedidelę auditoriją, tačiau jis siekė apibrėžti kultūros lauką ir nors neminėjo populiariosios kultūros sąvokos, jis tai įvardijo kaip dirbančiųjų (*working class*) kultūrą ir išskyrė jos reikšmingumą, išskeldamas kultūros ir harmonijos kaip tobulumo (*harmonious perfection*) sąsajas. Atkreipdamas dėmesį į socialinį kultūros pobūdį, jis išskėlė tokius ir šiandien aktualius kultūros ypatumus, kaip totalus poveikis, tikėjimas kultūra ir jos vertybinėmis orientacijomis, politinis angažuotumas ir manymas, „kad būtų iš tiesų provincialiai klaidinga, jei kultūra būtų skaičiuojama kaip kalnakasių, inžinierių ar architektų darbas, o ne žavumas (*sweetness*) ir šviesa“ (Arnold 1869, p. 69). Ir svarbiausias uždavinys, kurį reikia paisyti susiduriant su kultūra, neatsidurti dreifuojantiems į anarchiją, siekiant, kad atmintis tarnautų mums (ten pat, p. 57, 114).

Tęsdamas populiariosios kultūros tyrinėjimus, kitas anglų mokslininkas, vienas įtakingiausių XX a. literatūros kritikų Frankas Raymondas Leavis išplėtojo kultūros teorijas darbuose „Masių civilizacija ir mažumų kultūra“ [*Mass Civilization and Minority Culture*, 1930] ir „Kultūra ir aplinka“ [*Culture and Environment*, 1933]. Jis išskėlė moralinės gėmės svarbą, įžvalgi tezę „krizė šiuolaikinėje kultūroje“ turėjo didžiulį poveikį, peržiūrint prioritetus ir įvertinant modernizacijos bei industrializacijos pavojus. Tiesa, F. R. Leavis buvo vienas pirmųjų BBC (*British Broadcasting Corporation* – Britanijos transliacijų korporacija) priešinininkų. Jis apkaltino korporaciją stokojančią objektyvumo ir vulgarizuojant literatūrinį britų visuomenės skonį (Hilliard 2012, p. 96). Įžvalgų, patirčių, tyrimų tradicijos britų kultūros istorijoje tęsiamos, plėtojamos, palaikomos ir šiandien.

Kultūros ikonomis vadinami M. Arnoldas ir F. R. Leavis kartu su Queenie Dorothy Leavis atvėrė kultūros kaip esminės galimybės, vertinant daugumos ir mažumų švietimą, svarbą. Leavitizmo išskelti svarbiausi uždaviniai – apibrėžti ir ginti tai, kas kultūroje yra geriausia ir reprezentuoja vertybių kanoną, ir kritikuoti masių kultūros blygbes, kurias reprezentuoja reklama, filmai ir populiarioji literatūra (Barker 2012, p. 41).

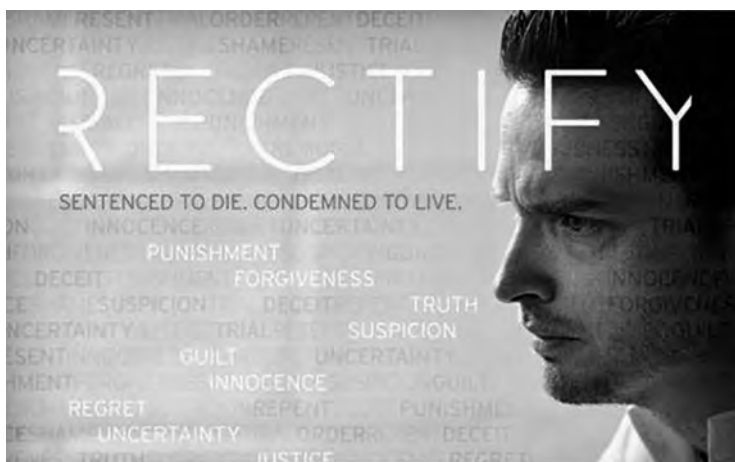
Atmintis populiarioje kultūroje įgauna netikėčiausias interpretacijas, televizija transponuoja atmintį, palikdama mums pozityvumo, abejingumo ar negatyvumo nuosėdas.

⁹ Prieiga per internetą: Jūratė Černevičiūtė, Tapatumo kūrimas populiarioje kultūroje, http://groups-and-environments.vdu.lt/articles/001/01_tapatumo_kurimas_populiarioje_kulturoje_17_28.pd. [žiūrėta 2014 12 07].

Vertybės kaip televizijos dilema

Viename naujausių amerikiečių *Sundance* kabelinės televizijos kanalo serialų „Rectify“ [„Ištaisyti“] (2013) iš beprasmės, „neteisingos“ istorijos – vaikas kalėjo 19 metų už merginos išprievartavimą ir nužudymą (nusikaltimus, kurių nepadarė), – sukuriamas paprastas, gilus, imponuojantis ir subtilus šedevras, priverčiantis susimąstyti, kas yra tiesa, meilė, tikėjimas. „Vienas žaviausių ir skvarbiausių TV serialų“, taip įvardija *TV*

„Rectify“, 2013. Nuotrauka iš filmo pl tintojų archyvo

guide.com. „Rectify“ turi tokią gausybę mylinčių kritikų ir gerbėjų, kad pirmasis *Sundance* televizijos serialas bus tęsiamas kaip sukūręs savitą ir nepaprastą pasakojimą. Serialo kūrėjas Ray’jus McKinnonis yra tikras televizijos kūrėjas, „Mes negalime sulaukti, kad pamatytumėte, kur jis nukeliaus toliau“, – kalbėjo *Sundance TV* prezidentė Sarah Barnett¹⁰.

Kodėl šį serialą pasirinko demonstruoti prancūzų ir vokiečių kalbomis rodomas kultūrinis kanalas *Arte*, itin rezervuotai vertinantis populiariosios kultūros produktą – amerikiečių televizijos serialus? Serialai jame užima tik aštuntąją dalį rodomos vaizdo (meninio kino, dokumentikos ir spektaklių) produkcijos.

Panirdami į paprasto, klaidingai apkaltinto ir išgyvenusio kalėjime, grįžusio į mažo miestelio bendruomenę ir mėginančio viską pradėti iš naujo žmogaus gyvenimą, serialo kūrėjai apeliuoja į tradicines šeimos – palaikymo, supratimo, tarpusavio ryšių, tikėjimo ir išlikimo vertybes, padedančias atrasti jėgų, išlikti ir neprarasti sąvės. „Tai užimantis kvapą nepaprasto grožio ir minties darbas, išprovokuotas mediacijų nusikaltimo ir bausmės, tapatybės ir vienatvės, kaltės ir išrišimo temomis“¹¹.

¹⁰ Prieiga per internetą: <http://www.tvguide.com/News/Rectify-Season-3-Renewed-Sundance-10-85676.aspx>[žiūrėta 2014 12 07].

¹¹ Prieiga per internetą: <http://www.thedailybeast.com/articles/2013/04/17/sundance-channel-s-rectify-is-the-best-new-show-of-2013.html> [žiūrėta 2014 12 07].

Kuriamas šviesos ir tamsos pasaulis, buvimas tarp dangaus ir pragaro, tvyrantis nepakeliamas sunkumas, kurio neįmanoma išvengti, skatina atrasti paprasto džiaugsmo, gamtos grožio, žmogiškos šilumos ir tikrumo išgyvenimo akimirkas, kad „net ir mirties šešėlių slėnyje žmogaus dvasia yra nepalaužiama“¹². Prasmių pasirinkimas seriale imponuoja paprastumu, knygos padėjo išgyventi ir išlikti tam, kuriam kaip kasdienybė nesvetimos Platono, Tomo Akviniečio, Konfucijaus idėjos, be pretenzijų ir egzaltacijos, kaip poreikis ir būtinybė siekti daugiau ir tobulėti.

Vertybinė kultūros orientacija, prasmingi ieškojimai ir atradimai, būdami neatšiejama kūrybinių sumanymų dalimi, teikia televizijos kūrybai naujų įdomių iššūkių. Neatsitiktinai verdiktas dėl televizijos aukso amžiaus pabaigos pripažįstamas teisingu, nors televizijos serialai turi nemažai privalumų, lyginant juos su kino produkcija. Visų pirma dėl ilgai trunkančio pasakojimo, lėto ir ramaus siužeto rutuliojimo, įtikinamos charakterių transformacijos, galimybių išgyventi ir atrasti laiką ir erdvę ne vieno sezono ar serijos rėmuose. Televizijos serialai nėra ribojami fiksuotos franšizės sąlygų. Ir kaip, beje, dabar linkstama pabrėžti: „TV vis dar sugeba stebinti“¹³. Geriausi aktoriai, kaip Al Pacino, Kevinas Spacey's, Kevinas Beconas, Madsas Mikelsenas, Hughas Dancy's ir daugybė kitų nuostabių „didžiojo ekrano“ žvaigždžių, noriai vaidina TV serialuose. Šiai kūrybinei erdvei būdinga ir kita startinė galimybė, didžiosios Holivudo įžymybės (Bruce'as Willisas, Alecas Baldwinas, Willas Smithas) kūrybos pradžią sieja su televizija. Robinas Williamsas, George'as Clooney's, Edis Merfis ir Tomas Hanksas sėkmingai išnaudojo kūrybines pertraukas, filmuodamiesi mažo biudžeto ir didžiulės apyvartos TV serialuose, kurie buvo puiki aktorystės ir meistriškumo mokykla. Apskritai televizija kuria intymumo iliuziją, suvaldo bendrą laiko tėkmę, rutuliojant konkrečius aktorių vaidmenis, „tai reiškia, kad žiūrovai gali tapti kur kas daugiau investavusiais į televizijos nei į kino personažus. Tai ypač pasakytina apie muilo operų fenomeną, kai personažai tampa tavo šeima ir diktoriai turi skaityti pagalbos linijos numerius po sunkių siužetinių peripetijų“¹⁴. TV serialai lėmė ir internetinio giganto *Netflix* sėkmę, jie atskleidžia, kaip pasaulyje vartojamos medijos, nes tapus tokio tinklo abonentu darosi prieinama visa geriausioji TV ir kino produkcija.

Tiesa, kinas išsaugojo daugybę tik jam būdingų privalumų – gebėjimą papasakoti istoriją, perteikti žodžio galią, nors ir pasitelkiant televizijos intymumo galimybę, kinas panaudoja didžiojo ekrano magiją, nukonkuruoja vaizdo galimybėmis, muzikiniiais takeliais ir biudžetais, tęsia nepaprastą kino istoriją, ir remiantis naujaisiais Europos auditorijos tyrimais, patvirtinama, kad yra išlikusi kino lankytojų kategorija: jie lanko kiną ir primygtinai reikalauja, kad kino teatrų aplinka būtų saugi ir pažįstama¹⁵.

¹² Ten pat.

¹³ Prieiga per internetą: <http://www.theguardian.com/tv-and-radio/tvandradioblog/2013/oct/23/10-reasons-tv-better-movies> [žiūrėta 2014 09 29].

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ Prieiga per internetą: <http://www.theguardian.com/film/filmblog/2013/oct/21/10-reasons-cinema-better-than-television> [žiūrėta 2014 09 29].

Vertinimai, akivarai ir pasitikėjimo kodas

2012 m. pabaigoje rinkos tyrimų bendrovė „GfK Custom Research Baltic“ atliko tyrimą, kuriuo mėgino atskleisti, kaip įvairias žiniasklaidos priemones vertina Baltijos šalių gyventojai. Apklausoje internetu dalyvavo apie 3000 respondentų trijose Baltijos šalyse. Geriausiai nacionalinės televizijos turinį vertino lietuviai ir estai, o latviai pirmenybę teikė komercinių televizijų turiniui. „Pasitikėjimas nacionaline televizija aukščiausias tarp lietuvių ir estų, o latviai internetu, kaip žiniasklaidos priemone, pasitiki labiausiai“. Daugiau nei pusė visų respondentų Estijoje bei Lietuvoje teigė, kad labiausiai pagerėjo nacionalinės TV turinys, latviai atkreipė dėmesį į pokyčius komercinėse televizijose. Lietuvoje komercinių TV turinys buvo vertinamas prasčiausiai iš visų trijų Baltijos šalių – 2,7 iš 5, pasitikėjimas komercine TV mūsų šalyje buvo mažiausias – 3,8 balo iš 7¹⁶.

Kas lėmė tokius rodiklius? LRT veikla yra sąlygojama įstatymo ir daugybės svarbių veiklių: „privalo rinkti ir skelbti informaciją apie Lietuvą ir pasaulį, supažindinti visuomenę su Europos ir pasaulio kultūrų įvairove, šiuolaikinės civilizacijos pagrindais, stiprinti Lietuvos Respublikos nepriklausomybę ir demokratiją, kurti, puoselėti ir saugoti nacionalinės kultūros vertybes, ugdyti toleranciją ir humanizmą, bendradarbiavimo, mąstymo ir kalbos kultūrą, stiprinti visuomenės moralę ir pilietiškumą“¹⁷. Tačiau televizijos serialai ir šiame kanale nepasižymi kokybe ir kūrybingumu.

Apskritai, TNS LT TV auditorijos tyrimų duomenimis, 2014 m. gruodžio mėnesį tarp penkių populiariausių lietuviškų kanalų laidų nėra nė vieno serialo¹⁸. Nacionaliniai televizijos apdovanojimai liudija apie siaurą požiūrį, uždaramą ir gėrėjimąsi savo pačių veikla, todėl kritikuotini ir keistini. Kodėl nėra vertinama kokybiška ir įdomi kitų (ne tik mūsų šalies televizijų) kūryba? Kodėl TV apdovanojimai mūsų šalyje nėra tik siauro „kanalo“ pobūdžio renginiai?

Televizijos ir kultūrinės tapatybės klausimai globalizacijos kontekste apima itin platų diapazoną, kurį tyrinėja daugelis centrinių kultūros disciplinų – šiuolaikinės kultūros studijos, politikos, istorijos ir komunikacijos mokslai – žiniasklaidos, medijų, globalizacijos ir nacionalumo, kalbos, lyties, tautybės, kultūros politikos ir tapatybės temoms per pastarąjį dešimtmetį skiriama nemažai dėmesio. Itin svarbūs tebėra du kritiniai argumentai – televizija dėl gausėjančių išteklių lieka už kultūrinio identiteto statybos, ir kultūrinė tapatybė nėra fiksuota kaip svarbus „dalykas“, bet priskirtina socialiniam konstruktui, kuriame kalbai skiriamas pagrindinis vaidmuo (Barker 2002). Atsisakydami kultūrinės tapatybės svarbos ir ignoruodami televizijos galias, atsiduriame už komunikacijos, politikos ir kultūros valdomų ribų.

¹⁶ Prieiga per internetą: <http://vz.lt/article/2013/4/9/lietuviai-labiau-pasitiki-nacionaline-televizija> [žiūrėta 2014 11 17].

¹⁷ Prieiga per internetą: <http://www.lrt.lt/apie-lrt/lrt/istatymas> [žiūrėta 2014 11 17].

¹⁸ Prieiga per internetą: <http://www.tns.lt/lt/news/tv-auditorijos-tyrimo-rezultatai-2014-m-gruodis> [žiūrėta 2014 11 17].

Lietuvos televizijos eterio erdvė, kaip ir kiti Kremliaus propagandos taikiniai¹⁹, jau seniai okupuota. Serialai, nauji ir seni, šou, laidos, koncertai, viena vertus, kuria tarpkultūrinės komunikacijos erdvę, kita vertus, puikiai reprezentuoja paveldą, istoriją, asmenybes, vertybes ir siūlo Rusijos Federacijos Patriotinio kino paramos fondo globojamą produkciją. Apie rusų kino smegenų šturmą jau buvo įžvalgiai kalbėta ir anksčiau, ir prieš penkerius metus²⁰, ir dabar, bet situacija nesikeičia.

Ar nebūtų pravartu investuoti į aktualų ir kokybišką nacionalinį televizijos turinį ir jo šiuolaikiškas raiškos formas, galinčias deramai reprezentuoti mūsų kultūrinės ambicijos ir kurti asmenybes, kurios suteiktų „tai, ko visada lauki iš kino, – paslaptis ir jėga“²¹.

Nacionalinės televizijos ir populiarioji kultūra

Televizija turėtų atspindėti kūrybinių industrijų galią ir privilegijas, investicijas paversti kokybiškais ir turinčiais išliekamąją vertę produktais. Kurdama pridėdamąją vertę, televizija formuoja esmines populiariosios kultūros pozicijas.

Didžiudamiesi nuobodžiu, bet tariamai prasmingu ir ilgiausiai tebesitęsiančiu LRT serialu „Giminės“, mistifikuodami „Moterys meluoja geriau“ fenomeną ir kviesdami vaidinti aktorius tiesiai „iš gatvės“, mes profanuojame populiariosios TV produkcijos vertingumą. Idėjos, vertybės, naratyvai čia neturi reikšmės. Bet mes turime puikių, paslaptinių, nepaprastų istorinių pasakojimų ir meilės istorijų apie karalių Žygimantą Augustą ir Barborą Radvilaitę, apie jo gedulą mylimajai mirus irėjus pėsčiomis iš Krokuvos į Vilnių. Kita neįkainojama istorija apie mitinę praeitį, Lietuvą ir meilę aprašyta prancūzų dramaturgo, garsiojo „Karmen“ siužeto autoriaus Prospero Mérimée apsakyme „Lokys“ (1869). Tiesa, jau sulaukusio ekranizacijos Lenkijoje 1970 m. kaip „Lokis: A Manuscript of Professor Wittebach“ (režisierius Janusz Majewski). Lietuviškąjį mišlingumą liudijanti istorija galėtų tapti puikios serialo pagrindu. Kaip ir viena paslaptinčiausių viduramžių istorijų apie moteris, kurios atinančios pas vyrus naktį, išplėšiančios ir suvalgančios jų širdį. *La belle dame sans merci* dar laukia kūrėjų dėmesio. Istorija visais laikais žavėjo paslaptinumu, ją mini Boccaccio *Decamerone*, plėtojo Petrarca, Hansas Sachsas ir Stendhalis. Lietuvių pavelde jos žinomos slogučių pavidalu: „buvusios gražios ir gundančios, tačiau žmonės jas atpažindavę iš nemalonaus pojūčio – nuo kojų pirštų galiukų širdies link kylančio kūno sąstingio“²². Temos, siužetai, idėjos valdo ir kuria pasaulį.

¹⁹ Prieiga per internetą: <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/karo-zona/5-lietuviski-taikiniai-ikuriuos-kitamet-taikysis-kremliaus-propaganda-784-474767/> [žiūrėta 2014 11 17].

²⁰ Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/tmsiunas-smegenu-sturmas-rusiskais-kino-filmams.d?id=27174289/> [žiūrėta 2014 11 17].

²¹ Prieiga per internetą: <http://www.7md.lt/kinas/2015-01-16/Drasios-ir-ziaurios/> [žiūrėta 2015 01 17].

²² Prieiga per internetą: <http://www.ve.lt/naujienos/lietuva/lietuvos-naujienos/vaiduokliu-medzio-kle-klaipedeje/> [žiūrėta 2014 11 11].

Kultūrinė atmintis, kaip neišsenkamas lobynas, nėra statiškas vertybių rinkinys, laikas sąlygoja pokyčius vertinant, priimant ir atmetant, tęsiant ir ieškant atsakymų į dabarties keliamus klausimus. Amerikiečių antropologo ir tarpkultūrinės komunikacijos tyrėjo Edwardo T. Hallo teigimu, svarbiausia ieškoti paslėptų dimensijų ir jas atskleisti (*The Hidden Dimensions*, 1966), kalbėti apie neverbalinę komunikaciją ir kaip ji keliauja laike ir erdvėje (*The Silent Language*, 1973), kas slepiasi už kultūros ir kaip mes atrasime tą „nesąmoningą“ požiūrį, kad galėtume naujai mąstyti apie save ir kitus (*Beyond Culture*, 1976).

Atverti naujas dimensijas suprantant ir vertinant žmogiškąsias patirtis, padėti mums permąstyti savo vertybes ir ieškoti konstruktyvių būdų tobulumo link išlieka kaip svarbiausi kultūros studijų uždaviniai. Televizijos, kaip įtakingiausios medijos, misija – užpildyti eterį ar formuoti kritišką požiūrį, skatinti kūrybinį mąstymą, ugdyti vaizduotę, mokyti užduoti klausimus ar siūlyti lėkštus atsakymus. Ir siekti, kad populiariusis menas, kuris nors ir apibūdinamas kaip paprastas, dažnai sukelia tai, ką Pierre'as Bourdieu vadino pasibjaurėjimu dėl paprastumo. Paprastas tekstas atsiduoda lengvai visiems, kas tik prie jo prieina kaip laisvo, „lengvo“ elgesio moteris, kuri „lengvai sugula“ (Bourdieu 1984, p. 486–488). Populiariajai kultūrai būdingas prieštaravimas, tačiau televizijos serialų sprendžiamos problemos gali būti sudėtingos. Sodri santykių struktūra, skirtingos sandūros ir skirtingos auditorijos, dialogai, psichologinė gelmė, „be galo subtilių problemų ir individo poreikių nagrinėjimą įmanoma perteikti tik užuominomis, kuo plačiausiais paviršiniais potėpiais. Būtent tai ir sudaro jo stiprybę. Tai trūkus tekstas, provokuojantis produktyviusius skaitytojus įrašyti savo reikšmes, iš jo konstruoti savąją kultūrą“ (Fiske 2008, p. 107).

* * *

Garsiausiame šių metų interviu Davidas Lynchas prisipažino, kad jis visada mylėjo Laurą Palmer²³. Ir tai nebuvo tuščias prisipažinimas. Ar bent vienas mūsų televizijos „meno“ kūrėjas galėtų pripažinti ką nors panašaus?

Televiziją, kaip populiarią kūrybinę erdvę, liudija daugybės puikių menininkų darbai. Kurti televizijos serialus yra nemenkas išmėginimas: kita kalba, kitos „mažojo ekrano“ galimybės, kita – didelė auditorija ir kitokio pasisekimo padariniai. Lenkijos televizija puikiai išnaudodavo savo kino meno potencialą: su ja bendradarbiavo ir viena žymiausių lenkų režisierių Agnieszka Holland, sukūrusi pirmą politinį lenkų serialą „Ekipa“ (2007–2014), jai talkino sesuo Magdalena Łazarkiewicz ir duktė Katarzyna Adamik. Ji buvo ir penkių amerikiečių serialo „Treme“ (2010–2014) serijų, trijų „The Killing“ serijų (2011–2012), dviejų naujo mistinio siaubo miniseriale „Rosemary's Baby“ (2014), kuriame pagrindinį vaidmenį atlieka Zoe Saldana, ir daugybės kitų serialų režisierė.

²³ Prieiga per internetą: <http://www.theguardian.com/film/2014/jul/24/-sp-david-lynch-laura-palmer-twin-peaks-unseen-fire-walk-with-me> [žiūrėta 2014 12 06].

„The Top of Lake“, 2013.
Nuotrauka iš filmo pl. tintojų
archyvo

vynias galybes serialų. Vienas paskutinių jo režisuotų serialų „Così fan tutte“ (2013) buvo kultūros kanalo *Arte France*, *Idéale Audience*, *EuroArts Music*, *Teatro Real Madrid*, *Televisión Española* (TVE) ir kitų bendras produktas. Mozarto operos televizinis serialas „Così fan tutte“ klasikinės muzikos portalo *Intermezzo* buvo pripažintas geriausiu metų kūrinium²⁴.

Oskaro laureatės Jane's Campion ir Gartho Daviso Naujosios Zelandijos, BBC Two, BBC UKT televizijoms ir amerikiečių *Sundance Channel* internetiniam tinklui sukurtas miniserialas „The Top of Lake“ (2013), kurio siužetas atrodytų gana paprastas: detektyvė tiria nėščios dvylikametės mergaitės dingimą ir susiduria su mažo miestelio kasdienybe, papročiais ir paslaptimis. Serialas buvo apdovanotas „Auksiniu gaubliu“ už geriausią aktorės Elisabethos Moss darbą. Aktorė šiam vaidmeniui buvo pasirinkta neatsitiktinai, režisierai imponavo jos vaidyba seriale „Madman“, gebėjimas įkūnyti keistojo mįšlingumo galią, perkeliant tai į provincijos miestelio erdvę.

Naujausias globalus TV projektas siejamas su 79 metų kūrėju Woody Allenu, kuris žada staigmenas ir skatina laukimo džiaugsmą²⁵. Pirmasis 30 minučių epizodas jau

Nepakartojamas Krzysztofo Kieslowskio „Dekalogas“ (1989), kaip ir nemažai kitų jo filmų televizijoje, taip pat buvo televizinio serialo formato. Dešimt serijų ciklas – laisva Dešimties Dievo Įsakymų interpretacija, iš kurių du „Trumpas filmas apie žmogžudystę“ ir „Trumpas filmas apie meilę“ buvo tik trumpesni pilname tražių filmų variantai, puikiai atskleidė emocinės suirutės ištikta žmoniją, besiblaškanti tarp instinktų ir moralės ir smengančią į amžinų konfliktų liūną bei vertybių praradimą.

Televizijoje daugiau kaip 25 metus dirbo garsusis Michaelis Haneke ir režisavo de-

²⁴ Prieiga per internetą: <http://intermezzo.typepad.com/intermezzo/2013/02/michael-haneke-cosifan-tutte-madrid.html> [žiūrėta 2014 12 07].

²⁵ Prieiga per internetą: <http://www.lefigaro.fr/cinema/2015/01/13/03002-20150113ARTFIG00285-79-ans-woody-allen-creee-sa-premiere-serie-televisee.php> [žiūrėta 2015 01 13].

pateikiamas *amazon* internete, serialas kaip iššūkis ir galimybė, kurio siužetas suksis apie mažame universitetiniame miestelyje egzistencinę krizę išgyvenantį filosofijos profesorių, suradusį naują gyvenimo tikslą ir užmezgusį santykius su savo studente (pagrindiniai aktoriai – Emma Stone, Joaquin Phoenixas ir Jamie’s Blackey’s), pasirodys 2016 metais.

* * *

Palikti lietuviškos televizijos galimybes likimo valiai – pavojingas sprendimas. Tai galėtų būti puiki išbandymų, kūrybinių ieškojimų ir realizacijų erdvė. Ir užtektų pirmųjų žvalgomųjų TV seriale bandymų vidutinybėms atsiskleisti, ir mažąjį ekraną nereikėtų teršti lėkštais scenarijais, primityvia režisūra ir neįdomiais aktoriais.

Ir kaip sakė Umberto Eco, „žmonės pavargo nuo kvailokų dalykų. Jiems reikia iššūkių“²⁶, ir televizija galėtų atlikti tokį vaidmenį, prisiimdama svarbią misiją ir kurdama atmintį populiarioje kultūroje.

Literatūra

- Arnold, Mathew. 1869. *Culture and Anarchy*. Prieiga per internetą: <http://www.gutenberg.org/cache/epub/4212/pg4212.html>
- Barker, Chris. 2002. *Television, Globalisation and Cultural Identities: Issues in Cultural and Media Studies*. Open University Press.
- Barker, Chris. 2012. *Cultural Studies: Theory and Practice*. Sage Publications Ltd.
- Bauman, Zygmant. 2012. *Kultura jako praxis*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Bourdieu, Pierre. 1984. *Distinction: A Social Critique of Jugement of Taste*. Translated by R. Nice. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Certeau, Michel de. 1984. *The Practice of Everyday Life*. Berkeley: University of California Press.
- Cultural Theory and Popular Culture: A Reader*. 2006. Edited by John Storey. Athens, GA: University of Georgia Press.
- Fiske, John. 2008. *Populiariosios kultūros supratimas*. Iš anglų kalbos vertė Elena Macevičiūtė. Vilnius: Žara.
- Hall, Edward T. 1966. *The Hidden Dimensions*. Garden City, N.Y.: Doubleday.
- Hall, Edward T. 1973. *The Silent Language*. New York: Anchor Books, A Division of Random House, Inc.
- Hall, Edward T. 1976. *Beyond Culture*. Garden City, N.Y.: Anchor. Press/Doubleday.
- Hilliard, Christopher. 2012. *English as a Vocation: The „Scrutiny“ Movement*. Oxford: Oxford University Press.
- Tereškinas, Artūras. 2013. *Popkultūra: jausmų istorijos, kūniški tekstai*. Kaunas: Kitos knygos.

²⁶ Prieiga per internetą: <http://www.theguardian.com/books/2011/nov/27/umberto-eco-people-tired-simple-things> [žiūrėta 2014 11 17].

Memory in Popular Culture: Television Challenges to Film Industry

Summary

Key words: popular culture, memory, TV, serials, heritage, traditions

Popular culture as a means of mass effects, inevitably questioned the attitude and the space to be linked to global audiences, in the unlikely (positive and not only the material sense of the word) and incredible profits for future challenges, protect yourself a lot of untapped potential to develop, nurture and cherish the memory means latest suggestion, imagination and creativity-enhancing measures. TV liberated from the information media image and turned into a unique art form, the historical reality of cultural heritage. Raising the challenges of the film industry, she was able to take advantage of the virtual present dispersion and formed a unique cultural precedent. TV represented in popular culture, also must be good quality, interesting and intriguing, as evidenced by the television series "golden age" as a rebirth of memory, heritage and traditions actualization.